

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Aan de gemeenteraden, de colleges van burgemeester en
wethouders en de burgemeesters

DGBK
Directie Bestuur, Democratie en
Financiën

Turfmarkt 147
Den Haag
Postbus 20011
2500EA Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Contactgegevens
postbusgemeentewet@minbzk.nl

Datum
9 december 2015

Kenmerk
2015-0000695351

circulaire

Onderwerp	Wijzigingen in de Gemeentewet
Doelstelling	Informeren
Juridische grondslag	Stb. 2015, 426
Relaties met andere circulaire's	Niet van toepassing
Ingangsdatum	1 februari 2016
Geldig tot	Onbepaalde tijd

1. Inleiding

Op 24 november 2015 is de wet houdende wijziging van de Gemeentewet, de Provinciewet, de Wet openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba en de Waterschapswet (institutionele bepalingen) in het Staatsblad gepubliceerd (Stb. 2015, 426). De wet treedt per 1 februari 2016 in werking; de geconsolideerde tekst van de Gemeentewet zal vanaf die datum beschikbaar zijn via www.wetten.nl.

Door middel van deze circulaire wil ik de wijzigingen die voor het gemeentebestuur van direct belang zijn onder uw aandacht brengen. Voor meer informatie over de achtergronden van de wetwijziging verwijs ik u naar het wetgevingsdossier Kamerstukken 33 691. In geval van vragen kunt u een bericht sturen aan postbusgemeentewet@minbzk.nl.

2. Gemeenteraad en college

Ondertekening raadsstukken (art. 32a, tweede lid)

Het college kan al, op grond van artikel 59a, de burgemeester toestaan dat hij de ondertekening van collegestukken opdraagt aan een ander lid van het college, aan de secretaris of aan een of meerdere ambtenaren. Nieuw is dat een overeenkomstige regeling nu ook voor de ondertekening van raadsstukken geldt: de raad kan de burgemeester toestaan de ondertekening van raadsstukken aan de griffier of griffieambtenaren op te dragen. In dat geval blijft medeondertekening door de griffier achterwege.

Voorzitter raadscommissies (art. 82, vierde lid)

Raadscommissies zijn bedoeld om de besluitvorming van de raad voor te bereiden en met het college of de burgemeester te overleggen. De voorzitter van een raadscommissie heeft tot taak zorg te dragen voor een ordelijk verloop van het debat. De Gemeentewet schrijft voor dat deze taak door een *raadslid* wordt vervuld. Hoewel dit artikel ongewijzigd is, vraag ik hiervoor uw bijzondere aandacht. De regering stelde de Tweede Kamer voor deze norm te laten vervallen, om zo de ruimte te creëren dat anderen dan raadsleden een raadscommissie zouden kunnen voorzitten. Tijdens de parlementaire behandeling is een amendement aanvaard waardoor het voorstel van de regering om deze norm te laten vervallen, uit het wetsvoorstel is gehaald. Daarmee is de norm dat een *raadslid* voorzitter is van een raadscommissie, gehandhaafd. Ik heb hierover reeds enkele gemeenten waar anderen dan raadsleden het voorzitterschap vervulden, moeten aanschrijven. Ik maak dan ook graag gebruik van deze circulaire om aan te geven dat de Gemeentewet degenen die geen raadslid zijn, uitsluit van het voorzitterschap van raadscommissies ex artikel 82 Gemeentewet.

Datum
9 december 2015
Kenmerk
2015-0000695351

Momenteel wordt gewerkt aan een Experimentenwet voor gemeenten waarin een voorstel is opgenomen om in een beperkt aantal gemeenten te experimenteren met het voorzitterschap van raadscommissies. Een eventueel experiment ter zake zal echter niet eerder dan per 1 januari 2017 mogelijk zijn (en mits het de steun van de Staten-Generaal krijgt).

Bezwaar- en klachtcommissies (art. 84, tweede lid)

Het is niet langer toegestaan dat raadsleden lid zijn van een commissie die adviseert over de beslissing op ingediende bezwaarschriften of een commissie die belast is met de behandeling van en advisering over klachten.

Initiatiefvoorstel (art. 147a, vierde lid)

Een raadslid kan een initiatiefvoorstel doen, zo was reeds bepaald. Nieuw is dat het college wensen en bedenkingen over dat voorstel kenbaar moet kunnen maken. Pas nadat het college daartoe in de gelegenheid is gesteld, kan de raad een besluit nemen over het betreffende initiatiefvoorstel.

Burgerjaarverslag (art. 170, tweede lid)

De verplichting om naast het uitbrengen van de jaarrekening en het jaarverslag (artikel 197) ook een *burgerjaarverslag* waarin wordt gerapporteerd over de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening en de kwaliteit van procedures op het vlak van burgerparticipatie uit te brengen, is vervallen. Het is nu aan de burgemeester zelf om te bepalen of en hoe hierin wordt voorzien.

3. Benoeming en ontslag wethouder

Stemming (art. 35, eerste lid, en art. 49)

Op de benoeming van een wethouder is artikel 31 voortaan van toepassing. Daardoor is deze stemming schriftelijk en daarmee geheim. Dit geldt ook voor de stemming over het ontslag van een wethouder in het geval een motie van wantrouwen niet tot onmiddellijk aftreden leidt. Ook dat gebeurt schriftelijk en is daarmee geheim.

Ontslag met onmiddellijke ingang (art. 43, tweede lid)

De hoofdregel is dat het ontslag van de wethouder die vrijwillig ontslag neemt, een maand later ingaat, of zoveel eerder als zijn opvolger de benoeming heeft aangenomen. Nieuw is dat vrijwillig ontslag nu ook met onmiddellijke ingang genomen kan worden; het is aan de wethouder om af te wegen of de omstandigheden daartoe aanleiding geven.

Datum

9 december 2015

Kenmerk

2015-0000695351

4. Benoeming en herbenoeming burgemeester

Rol wethouders (art. 61, tweede lid, en art. 61a, vierde lid)

In het kader van de benoemingsprocedure voor een burgemeester, stelt de gemeenteraad, in overleg met de commissaris van de Koning, een profielschets op. Nieuw is dat het college door de raad in staat moet worden gesteld voorafgaand aan het overleg met de commissaris van de Koning, zijn wensen en bedenkingen kenbaar te maken met betrekking tot de eisen die aan de nieuwe burgemeester worden gesteld. Nieuw is verder dat nu ook in het kader van de herbenoemingsprocedure van de burgemeester een vertrouwenscommissie dient te worden ingesteld, en dat de raad evenals bij de benoemingsprocedure kan bepalen dat één of meer wethouders als adviseur aan deze vertrouwenscommissie worden toegevoegd. Over de procedure rond (her)benoeming ontvangen gemeenten op korte termijn een afzonderlijke circulaire.

Stemming (art. 61c, derde lid)

Ten aanzien van de stemming inzake de aanbeveling tot benoeming, herbenoeming en ontslag van de burgemeester wordt artikel 31 van toepassing verklaard, waardoor deze stemming schriftelijk en daarmee geheim is.

Woonplaatsvereiste en huisvestingsvoorzieningen burgemeester (art. 71, derde lid)

De raad kan de burgemeester nu al voor één jaar ontheffing van het woonplaatsvereiste verlenen. Nieuw is dat indien de raad ontheffing heeft verleend, deze door de commissaris van de Koning (als rijksorgaan), ingeval van bijzondere omstandigheden, tweemaal met een jaar verlengd kan worden; alvorens daartoe over te gaan, hoort de commissaris de raad. De huisvestingsvoorzieningen die de burgemeester faciliteren bij het voldoen aan dit woonplaatsvereiste, worden aangepast aan deze verlenging van de maximale ontheffingstermijn. Hierover ontvangen gemeenten op korte termijn een afzonderlijke circulaire.

Waarnemend burgemeester (art. 80)

Artikel 80 bepaalt dat de met het burgemeestersambt onverenigbare betrekkingen (artikel 68) en verboden handelingen (artikel 69) ook van toepassing zijn op de waarnemend burgemeester. Nieuw is dat ook het vereiste van Nederlandschap (artikel 63) en de regeling inzake nevenfuncties (artikel 67) van toepassing zijn verklaard op de waarnemend burgemeester.

5. Bestuurlijke integriteit en bestuurlijke verhoudingen

Bestuurlijke integriteit (art. 170, tweede lid)

Integriteit is een gemeentebrede aangelegenheid. Volksvertegenwoordigers, bestuurders maar ook ambtenaren dienen in de eerste plaats zelf zorg te dragen voor de integriteit van hun handelen. Tevens dragen zij gezamenlijk

verantwoordelijkheid voor het functioneren van de gemeentelijke organisatie als geheel. Daarnaast gelden wettelijke verantwoordelijkheden. Zo is *ambtelijke* integriteit een verantwoordelijkheid van het college (artikel 160, eerste lid, onderdelen c en d, van de Gemeentewet en artikel 125quater, onder a en b, van de Ambtenarenwet). Omdat het een verantwoordelijkheid van het college betreft, zal deze verantwoordelijkheid, als onderdeel van de portefeuille personeelsbeleid, in het kader van de portefeuillevverdeling aan een lid van het college worden toevertrouwd. Dat kan een wethouder zijn, maar ook de burgemeester (als lid van het college).

Datum
9 december 2015
Kenmerk
2015-0000695351

In de huidige praktijk vervult de burgemeester, als eenhoofdig orgaan, reeds de rol van hoeder van de *bestuurlijke* integriteit, als onderdeel van zijn algemene taak om een goede behartiging van de gemeentelijke aangelegenheden te bevorderen (artikel 170, derde lid, Gemeentewet). Bij (vermoedens van) integriteitschendingen *door het bestuur* wordt handelen van de burgemeester verwacht. Deze specifieke zorgplicht wordt nu vastgelegd in artikel 170, tweede lid, Gemeentewet.

Rol commissaris van de Koning (art. 182 Provinciewet)

Ik wil u tevens wijzen op een wijziging in de Provinciewet op dit punt. Nieuw is dat is geëxpliciteerd (in artikel 182 Provinciewet) dat de commissaris van de Koning – in zijn hoedanigheid als rijksorgaan – kan adviseren en bemiddelen wanneer de bestuurlijke verhoudingen in een gemeente verstoord zijn of wanneer de bestuurlijke integriteit van een gemeente in het geding is.

6. Privaatrechtelijke taakbehartiging

De Gemeentewet spreekt de voorkeur uit voor publiekrechtelijke rechtsvormen boven privaatrechtelijke rechtsvormen (artikel 160, tweede lid). Oprichting van of deelneming in een privaatrechtelijke rechtsvorm is een bevoegdheid van het college. Het college dient ter zake een ontwerpbesluit aan de raad voor te leggen, zodat de raad wensen en bedenkingen kenbaar kan maken. Tot op heden gold dat de gedeputeerde staten goedkeuring over het definitieve besluit moest geven (artikel 160, derde lid). Deze verplichte goedkeuring is komen te vervallen.

Met betrekking tot de keuze tussen publiekrechtelijke en privaatrechtelijke taakbehartiging is een *handreiking* ontwikkeld, getiteld "Verzelfstandiging en samenwerking bij decentrale overheden, afwegingskader voor de keuze tussen publiekrechtelijke of privaatrechtelijke vormgeving". Deze handreiking is bedoeld om raad en college ter zake een weloverwogen afweging te kunnen laten maken, indachtig de wettelijke voorkeursnorm. Medio december kunt u deze handreiking vinden op www.rijksoverheid.nl. Tevens zal aan de raad en aan het college een exemplaar worden toegezonden.

7. Rechtspositionele aspecten

Artikel 99 van de Gemeentewet wijzigt. De strekking van deze wijziging is dat de voordelen die in het Rechtspositiebesluit raads- en commissieleden zijn geregeld, niet ook in de verordening behoeven te worden vastgelegd (tenzij het Rechtspositiebesluit raads- en commissieleden nadere regeling voorschrijft).

8. Commissaris van de Koning als rijksorgaan

Datum
9 december 2015

Kenmerk
2015-0000695351

De commissaris van de Koning heeft een bijzondere positie in het staatsbestel. Naast zijn provinciale taken voert hij ook taken uit als rijksorgaan. In de Gemeentewet is geregeld welke taken ten aanzien van gemeenten hij als rijksorgaan vervult. Tot op heden was dit geregeld in artikel 61d; dit betrof de taken die de commissaris als rijksorgaan verrichtte in het kader van benoeming, herbenoeming en ontslag van burgemeesters. Nieuw is dat een aantal taken die de commissaris voorheen formeel gezien nog als provinciaal orgaan uitvoerde, hij voortaan als rijksorgaan uitvoert, als erkenning van de bestuurlijke praktijk. Het gaat om de volgende taken en bevoegdheden: de openbare beëdiging van de burgemeester ten overstaan van de raad (artikel 65), het aan de burgemeester verlenen van ontheffing inzake verboden handelingen (artikel 69), het verlenen van ontheffing van het woonplaatsvereiste van de burgemeester (artikel 71, een nieuwe bevoegdheid, zie ook onder punt 4), het verlenen van toestemming aan de burgemeester om langer dan zes weken buiten de gemeente te verblijven (artikel 72) en de benoeming van een waarnemend burgemeester (artikel 78). Om de overzichtelijkheid van de Gemeentewettelijke rijkstaken van de commissaris te vergroten, worden de reeds bestaande en de nieuwe rijkstaken in een nieuw artikel 81bis als zodanig aangeduid. Ook zij gewezen op de nieuwe bevoegdheid van de commissaris om te adviseren en bemiddelen bij verstoorde bestuurlijke verhoudingen in een gemeente of indien de bestuurlijke integriteit van een gemeente in het geding is (artikel 182 Provinciewet, zie ook onder punt 5).

Voor het handelen als rijksorgaan is de commissaris geen verantwoording verschuldigd aan provinciale staten maar aan de regering.

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

dr. R.H.A. Plasterk